

Kollegiaalisuus: haasteet ja mahdollisuudet

Heikki Pälve
Toiminnanjohtaja,
Suomen Lääkärilitto
LKT, anest. El.

Kollegiaalisuus voidaan määritellä korkean ammattikoulutuksen saaneiden ammattihenkilöiden yhteisöllisyydeksi. Tämä yhteisöllisyys tukee ammattihenkilöitä heidän ammatillisten tavoitteiden saavuttamisessa. Kollegiaalisuus voidaan nähdä myös eri ammattihenkilöiden yhteisöllisyydeksi heidän pyrkiessä samaan päämäärään. Kummatkin määritelmät soveltuvat hyvin terveydenhuollon ammattihenkilöihin ja pyrkimiseen potilaan parhaaseen eikä ne sulje toisiaan pois.

Kollegiaalisuuden haasteet liittyvät jo siihen, että lääkärimäärän kasvaessa ja toimenkuvien eriytyessä specialisoitumisen myötä yhteisöllisyys heikkenee. Toisen lääkärin työ saattaa poiketa omasta niin paljon, ettei yhteinen ammatillinen koulutus enää tunnu kovin yhdistävältä tekijältä.

Tänä päivänä haasteen muodostaa myös lisääntynyt kilpailu ja erilaistuneet palkkauksen muodot. Oman kilpailuaseman parantaminen kollegiaalisessa yhteisössä tulee perustua oman ammatillisen osaamisen parantamiseen eikä toisen ammatillisen osaamisen vähättelyyn tai lääkärin työn kannalta toisarvoisten asioiden esiintuomiseen palveluita markkinoitaessa.

Vielä kymmen vuotta sitten terveyspalveluiden julkisessa tuotannossa vallitsi täydellinen kunnallinen monopoli. Uudet toimijat – vuokralääkäriyritykset ja konsolidoituneet yksityiset palvelutuottajat - ovat olleet kipakan keskustelun kohteena. Kollegiaalisuusohjeiden 2§:n mukaan 'Lääkäri ei saa loukata muita ammattikuntansa ryhmiä ja niiden oikeuksia'. Onkin tärkeä aina muistaa, että yksittäinen lääkäri voi toimia kollegiaalisesti tai ammatillisesti oikein tai väärin palkanmaksajasta täysin riippumatta. Kokonaisen ryhmän arvosteleminen ei ole kollegiaalista käytöstä. Lääkäri voi palvella potilasta hyvin monin tavoin. Tärkeää on ammatillinen osaaminen, joka meillä kaikilla karttuu kokemuksen myötä.

Suomalainen lääkärikunta on tottunut hakeutumaan töihin ulkomaille, mutta on suhteellisen uusi kehitys, että ulkomailta tulee tänne lääkäreitä. On ymmärrettävää, että heillä on samoja sopeutumisen ongelmia kuin on ollut meillä ulkomaille mentyämme. Kollegiaalinen yhteisö tukee kaikkia jäseniään näiden ongelmissa.

Kollegiaalinen yhteisö muistaa myös koulutukseensa liittyvän tehtävänsä toimia aina potilaan parhaaksi. Liiton kollegiaalisuusohjeiden 4§:n mukaan " Jos lääkäri sairauden, päihteiden käytön tai muun syyn vuoksi tulee kykenemättömäksi hoitamaan potilaitaan ja mahdollisesti heille vaaralliseksi, on jokaisen kollegan velvollisuutena puuttua asiaan keskustelemalla asianomaisen kanssa ja tarjoamalla apua hoidon järjestämiseen." On melkoinen haaste osata toimia tässä tahdikkaasti, mutta se on yhteinen velvoite. Kollegiaalisuus jo määritelmällisesti tukee henkilön pääsemistä ammatilliseen päämääräänsä. Potilaan hyvä hoito on terveydenhuollossa tavoite ja jos yksittäinen terveydenhuollon ammattihenkilö ei siihen jostain syystä selvästikään kykene, on epäkollegiaalista jättää hänet

yksin tai jopa peittelemään hänen mahdollisia virheitään. Myös potilaiden tulee kokea kollegiaalisuus positiivisena asiana.

Kollegiaalisuudella on aina ollut myös aikaan liittyviä haasteita. Tässä ajassa yksilöllisyys on korostunut ja yhteisöllisyys on hieman taka-alalla. Kuitenkin kollegiaalisuus aina ollut suuri voimavara professionille, joten se elää edelleen vahvana lääkäreiden keskinäisessä käyttäytymisessä eri aikojen haasteista huolimatta.

Kollegiaalisuus, professio ja lääkärin kliininen autonomia liittyvätkin kiinteästi yhteen, eikä niitä yleensä voida täysin erottaa toisistaan. Näistä sekä professio että kliininen autonomia vaikuttavat myös suuresti lääkärin työhyvinvointiin. Molempia vastaan on viime aikoina kohdistettu hyökkäyksiä yhteiskunnan taholta.

Lääkäriliiton tehtävänä on pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnassa niin, että lääkäriprofession ja lääkärin autonomia omassa työssään sekä niiden arvo lääkärin lisäksi myös potilaille ja koko yhteiskunnalle tunnustettaisiin ja tunnustettaisiin. Kollegiaalisuuden vaaliminen kuuluu lääkärille itselleen, eivätkä siihen voi vaikuttaa muut tahot kuin lääkärit itse toisin kuin profession itsenäisyyteen ja kliinisen autonomian sisältöön.

Kollegiaalisuus on merkittävä tavalla ammattikunnan työhyvinvointiin vaikuttava tekijä. Se muodostaa tietynlaisen turvaverkon lääkärin työssään kohtaamia haasteita vastaan. Toimimalla kollegiaalisuuden sääntöjen mukaan yksittäinen lääkäri voi varmistua siitä, että hänen toimintansa on eettisellä pohjalla ja hän saa toiminnalleen koko yhteisön tuen.